

Ekstern evaluering af undervisningsmateriale ved Krisecenter Odense

Rikke Holm Bramsen & Mathias Lasgaard

Videnscenter for Psykotraumatologi
Institut for Psykologi, Syddansk Universitet
Marts, 2012

BAGGRUND

Nærværende rapport er en ekstern evaluering af undervisningsforløbet "Er du OK? Stop vold i din verden" ved Skoletjenesten, Krisecenter Odense.

Undervisningsforløbet "Er du OK? Stop vold i din verden" er udviklet og gennemført af projektmedarbejdere ved Krisecenter Odense, og har haft til formål at give skolelever indsigt og handlemuligheder ved vold i familien.

Der henvises til rapport "Er du ok? Stop vold i din verden - et forebyggelsesprojekt som henvender sig til børn, unge og fagfolk i Region Syddanmark" (Krisecenter Odense) for nærmere beskrivelse af undervisningsforløbet.

Evalueringsrapporten er udarbejdet af postdoc Rikke Holm Bramsen og Adjunkt Mathias Lasgaard, Videnscenter for Psykotraumatologi, Syddansk Universitet.

METODE

Evalueringen af undervisningsforløbet bygger på en kvantitativ spørgeskemaundersøgelse, hvor data er indsamlet ved henholdsvis Tid1 (T1; umiddelbart inden undervisningsforløbet), samt ved Tid2 (T2; umiddelbart efter undervisningsforløbet).

Data er indsamlet i skoleklasseregi, i perioden februar 2011 til november 2011, under vejledning af projektmedarbejdere ved Krisecenter Odense, og ekstern evaluater Rikke Holm Bramsen.

Evalueringen beror på data fra samtlige skoleklasser der har deltaget i undervisningsforløbet ved Skoletjenesten, Krisecenter Odense, i ovennævnte tidsperiode.

Data er indtastet af postdoc Rikke Holm Bramsen, med studentermedhjælper Julie Christiansen og Michelle Lind Kappel. Den statistiske dataanalyse er udført i SPSS version 19, ved adjunkt Mathias Lasgaard og postdoc Rikke Holm Bramsen.

UDVIKLING AF SPØRGESKEMA

Spørgeskemaet er udviklet i samarbejde mellem projektmedarbejdere ved Krisecenter Odense og postdoc Rikke Holm Bramsen. Spørgsmålene (betegnet 'items') i spørgeskemaet er udarbejdet specifikt til formålet, og er tilpasset Krisecenter Odenses ønsker ift. vurdering af indhold, omfang og sværhedsgrad. Der er således ikke tale om brug af standardiserede mål.

Spørgeskemaet er indledningsvist piloteret på to klassetrin (4. og 7. klassetrin, december 2010), og forbedringer er efterfølgende indarbejdet i det endelige spørgeskema.

INDHOLD AF SPØRGESKEMA

Spørgeskemaet inkluderer en række items til belysning af hhv. 1) baggrundsinformation, 2) viden om vold, 3) holdninger til vold, 4) tilfredshed med undervisningen, og 5) en række åbne spørgsmål.

Hvor der ved T1 spørges ind til baggrundsplysninger, viden og holdninger, spørges der ved T2 ind til viden, holdninger, tilfredshed med undervisningen, samt en række åbne spørgsmål (se tabel 1 for oversigt).

I spørgeskemaet indgik oprindeligt henholdsvis 12 spørgsmål, der belyser forskellige typer viden om vold, henholdsvis 18 spørgsmål, der belyser forskellige holdninger til vold. Disse spørgsmål har været underlagt eksplorativ faktor analyse (maximum likelihood). På denne baggrund er der identificeret tre faktorer, der består af 6 items hver. Disse tre faktorer udgør hhv. ét videns- og to holdningsmål. Den interne konsistens for målene varierer fra acceptabel til tilfredsstillende ($\alpha_{\text{viden}} = .68(T1)/.74(T2)$; $\alpha_{\text{holdning 1}} = .60(T1)/.64(T2)$; $\alpha_{\text{holdning 2}} = .83(T1)/.84(T2)$). De items fra spørgeskemaet omkring viden og holdninger, som ikke falder ind under et af de identificerede tre mål, indgår ikke i nærværende evaluering.

Tabel 1. Indhold af spørgeskema

Indhold	Skema 1 (T1)	Skema 2 (T2)
Baggrundsinfo		
Skolenummer	X	
Klassetrin	X	
Alder	X	
Køn	X	
Født i DK	X	
Taler dansk i hjemmet	X	
Taler dansk + fremmedsprog i hjemmet	X	
Mor i arbejde	X	
Far i arbejde	X	
Forældre bor sammen	X	
Beboere i husstanden	X	
Voksnt familiemedlems vold mod eleven. Items omhandler følgende fire voldstyper: 1. fysisk 2. psykisk 3. materiel 4. seksuel	X	
Voksnt familiemedlems vold mod anden person i familien. Items omhandler følgende fem voldstyper: 1. fysisk 2. psykisk 3. materielt 4. seksuelt 5. økonomisk	X	

Viden	6 items (ja/nej). Viden om hvad der kvalificerer som vold i familien. Eksempel på item: ➤ <i>Synes du det er vold, hvis et barn bliver ydmyget eller truet af sine forældre?</i>	X	X
Holdning 1.	6 items (4-point Likert skala). Holdning til forskellige typer vold i familien (grad af accept) Eksempel på item: ➤ <i>Det er nogle gange i orden, at forældre slår deres børn</i>	X	X
Holdning 2.	6 items (4-point Likert skala). Holdning til forskellige typer hjælperadfærd i tilfælde af vold i familien. Eksempel på item: ➤ <i>Hvis man selv bliver udsat for vold derhjemme, skal man altid sige det til en voksen</i>	X	X
Tilfredshed	3 items (4-point Likert skala). Items: 1. <i>Undervisningen var spændende</i> 2. <i>Jeg lærte noget nyt</i> 3. <i>Jeg forstod det hele</i>		X
Åbne spørgsmål	Kvalitative svar kodes til fem mulige svarkategorier baseret på de hyppigste svar. Max to svar pr. elev. Items: 1. <i>Du må gerne skrive, hvad du synes var godt og spændende ved undervisningen</i> 2. <i>Du må gerne skrive, hvad du synes var kedeligt og ligegyldigt ved undervisningen</i> 3. <i>Hvis du skulle fortælle en voksen, at du selv eller en anden havde været udsat for vold, hvad skulle den voksne så være god til?</i> 4. <i>Hvis du skulle fortælle en ven, at du selv eller en anden havde været udsat for vold, hvad skulle din ven så være god til?</i> 5. <i>Hvem kan hjælpe dig, hvis du selv bliver udsat for vold derhjemme?</i>		X

UDVALGTE BAGGRUNDSINFORMATIONER

Antal deltagende elever: N = 951

Antal deltagende skoleklasser= 47

Tabel 2. Elever fordelt på klassetrin

Klassetrin	3	4	5	6	7	8	9	10	total
Procent	0.2 %	2.9 %	13.1 %	11.3 %	26.1 %	32 %	9.4 %	5.1 %	100 %
Frekvens	2	28	124	107	248	304	89	48	950

Tabel 3. Kønsfordeling, etnicitet, forældres arbejdssituation, og bo forhold (ved T1)

	Procent	Frekvens
Drenge	50.5 %	473
Født i DK	92.8 %	883
Mor i arbejde	77.4 %	737
Far i arbejde	83.3 %	793
Forældre bor sammen	63.7 %	606

Tabel 4. Vold mod eleven, begået af voksen i familien (ved T1)

(note: samme elev kan opleve flere typer vold, og således optræde flere steder i tabellen).

Type af vold	Procent	Frekvens
Fysisk vold	12.9 %	123
Psykisk vold	10,2 %	97
Materiel vold	14.7 %	140
Seksuel vold	0.9 %	9

Tabel 5. Vold mod elevens familiemedlem, begået af voksen i familien (ved T1)

(note: samme elev kan opleve flere typer vold, og således optræde flere steder i tabellen).

Type af vold	Procent	Frekvens
Fysisk vold	11.7 %	111
Psykisk vold	10.2 %	97
Materiel vold	6.9 %	66
Seksuel vold	0.6 %	6
Økonomisk vold	17 %	162

EFFEKT

Undervisningsforløbet er effektevalueret på baggrund af følgende tre mål: Viden, Holdning 1 og Holdning 2 (hvor score af gennemsnit og standardafvigelser ved T1 sammenholdes med score ved T2). I det følgende præsenteres resultaterne for effektdelen af nærværende evaluering:

Effektstørrelse (*ES*) opgives i henhold til Cohen's *d*, idet der skelnes imellem tre grader af effekt:

	Lille effekt	Middel effekt	Stor effekt
Cohen's <i>d</i>	≥ 0.20	≥ 0.50	≥ 0.80

Tabel 6. Effekt af undervisningsmateriale

Mål	T1; Mean (SD)	T2; Mean (SD)	ES (Cohen's <i>d</i>)	Effekt
Viden	4.04 (1.35)	5.39 (1.04)	1.10	Stor effekt*
Holdning 1	21.53 (2.13)	22.35 (1.92)	.49	Lille effekt*
Holdning 2	20.41 (3.43)	21.51 (3.09)	.39	Lille effekt*

* $p < .001$

Resultaterne fra analysen peger på en signifikant og konsistent positiv effekt af undervisningsforløbet, vurderet på baggrund af tre udvalgte videns- og holdningsmål. Hvor der ved målet Viden ses en stor effekt, ses der ved de to holdningsmål (Holdning 1 og Holdning 2) en lille, signifikant, effekt (dog er Holdning 1 meget tæt på en middel effekt).

EFFEKT PÅ BAGGRUND AF UDVALGTE BAGGRUNDSINFORMATIONER

Variansanalyser, kan belyse mulige sammenhænge imellem effekt (med baggrund i målene Viden, Holdning 1 og Holdning 2; T2-T1) og forskellige baggrundsinformationer.

I det følgende præsenteres sammenhænge imellem effekt og hhv. klassetrin, køn, etnicitet og oplevelse af vold i familien. Baggrundsinformationerne er udvalgt af Krisecenter Odense.

Der ses ikke en signifikant sammenhæng imellem effekt og klassetrin (3-6 klassetrin versus 7-10 klassetin). Der er således ikke noget der tyder på, at klassetrin har indflydelse på, om eleverne får større eller mindre udbytte af undervisningen.

Variansanalyser peger til gengæld på, at pigerne har haft større udbytte i henhold til Holdning 1, sammenlignet med drengene. Pigerne opnåede således en større holdningsændring i forhold til graden af accept overfor familievold. Der fandtes ingen kønsforskelle ved målene Viden og Holdning 2.

Variansanalyser indikerer, at etnicitet (målt som født i DK) ikke hænger sammen med opnået effekt. Etnicitet er altså umiddelbart ikke afgørende for elevernes udbytte af undervisningsforløbet.

De elever, som har oplevet vold fra voksent familiemedlem (én eller flere typer vold), har opnået signifikant større viden på baggrund af undervisningsforløbet. Samme tendens gør sig ligeledes gældende blandt de, som har oplevet vold imod et familiemedlem (én eller flere typer vold). Derimod fandtes der ingen forskelle i effekt i henhold til oplevelse af vold (imod eleven eller familiemedlem) ift. målene Holdning 1 og Holdning 2. I ovenstående analyser skelnes der ikke imellem typer af vold.

TILFREDSHEDSUNDERSØGELSE (v. T2)

Som supplement til effektundersøgelsen, er elevernes tilfredshed med undervisningsforløbet vurderet på baggrund af tre items ved T2. I det følgende præsenteres resultaterne for tilfredshedsdelen ved nærværende evaluering.

Tabel 7. Item 1.; "Undervisningen var spændende"

Svarmulighed	Meget uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Meget enig	total
Procent	2.6 %	6.3 %	25.1 %	65.9 %	100 %
Frekvens	23	55	219	575	872

Tabel 8. Item 2.; "Jeg lærte noget nyt"

Svarmulighed	Meget uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Meget enig	total
Procent	1.3 %	1.4 %	18.8 %	78.6 %	100 %
Frekvens	11	12	165	689	877

Tabel 9. Item 3.; "Jeg forstod det hele"

Svarmulighed	Meget uenig	Lidt uenig	Lidt enig	Meget enig	total
Procent	1.5 %	3.8 %	38.1 %	56.7 %	100 %
Frekvens	12	33	332	494	872

Sammenfattende, rapporterer langt hovedparten af eleverne, at de fandt undervisningen spændende, at de lærte noget nyt under forløbet, samt at de forstod indholdet af undervisningen.

ÅBNE SPØRGSMÅL (v. T2)

Endeligt har eleverne besvaret en række åbne spørgsmål ved T2. Eleverne måtte opgive max. to svarmuligheder pr. spørgsmål: første svar (A), samt andet svar (B). De kvalitative svar blev efterfølgende kvantificeret ved kodning til fem mulige svarkategorier (baseret på elevernes hyppigste svar). I det følgende præsenteres resultaterne fra de åbne spørgsmål ved nærværende evaluering.

Tabel 10. Item 1. "Du må gerne skrive, hvad du synes var godt og spændende ved undervisningen".

Svarmulighed	Børnenes fortællinger	Bedre forståelse af vold	At blive bedre til at hjælpe	Det HELE var spændende	Andet	total
Første svar (A):						
Procent	30.1 %	30.9 %	1.2 %	14.1 %	23.7 %	100 %
Frekvens	227	233	9	106	179	754
Andet svar (B):						
Procent	19.9 %	24.4 %	8.6 %	6.4 %	40.6 %	100 %
Frekvens	53	65	23	17	108	266

Tabel 11. Item 2. "Du må gerne skrive, hvad du synes var kedeligt og ligegyldigt ved undervisningen"

Svarmulighed	For meget snak/sidde stille	For ensformigt/mange gentagelser	Generelt kedeligt	Der var IKKE noget kedeligt	Andet	total
Første svar (A):						
Procent	11.1 %	4.9 %	2.1 %	61.7 %	20.2 %	100 %
Frekvens	63	28	12	350	114	567
Andet svar (B):						
Procent	19.4 %	22.6 %	-	12.9 %	45.2 %	100 %
Frekvens	6	7	-	4	14	31

Tabel 12. Item 3. "Hvis du skulle fortælle en voksen, at du selv eller en anden havde været udsat for vold, hvad skulle den voksne så være god til?"

Svarmulighed	Forstående	Lyttende	Trøstende	Hjælpssom/ handlende	Andet	total
Første svar (A):						
Procent	12.8 %	59.1 %	2.4 %	14.8 %	10.8 %	100 %
Frekvens	101	466	19	117	85	788
Andet svar (B):						
Procent	22.9 %	11.9 %	8 %	40 %	17.2 %	100 %
Frekvens	120	62	42	209	90	523

Tabel 13. Item 4. "Hvis du skulle fortælle en ven, at du selv eller en anden, havde været udsat for vold, hvad skulle din ven så være god til?"

Svarmulighed	Forstående	Lyttende	Hjælpssom/ handlende	Fortælle det til en voksen	Andet	total
Første svar (A):						
Procent	12.1 %	53.5 %	8.4 %	7.8 %	18.2 %	100 %
Frekvens	94	414	65	60	141	774
Andet svar (B):						
Procent	21.2 %	14.3 %	21.8 %	13.3 %	29.3 %	100 %
Frekvens	105	71	108	66	145	495

Tabel 12. Item 5. "Hvem kan hjælpe dig, hvis du selv bliver udsat for vold derhjemme?"

Svarmulighed	Lærer	Ven/venner	Familie	Krisecenter/ politi/ kommune/ div. myndighed	Andet	total
Første svar (A):						
Procent	18.2 %	25.5 %	27.9 %	16.3 %	12.1 %	100 %
Frekvens	141	197	216	126	94	774
Andet svar (B):						
Procent	22.9 %	32.8 %	22.3 %	9.9 %	12.1 %	100 %
Frekvens	115	165	112	50	61	503

SAMMENFATNING OG KONKLUSION

Resultaterne i nærværende evaluering af undervisningsforløbet "Er du OK? Stop vold i din verden" ved Skoletjenesten, Krisecenter Odense, peger på en signifikant og konsistent positiv effekt af forløbet, vurderet på baggrund af udvalgte videns- og holdningsmål.

Ved målet Viden ses en stor effekt. Det vil sige at eleverne, på baggrund af undervisningsforløbet, har opnået markant øget viden omkring, hvad der kvalificerer som vold i familien. Endvidere peger resultaterne på, at de elever, som har oplevet vold i hjemmet (enten imod dem selv eller mod andet familiemedlem), har opnået signifikant større viden, sammenlignet med de elever, som ikke har oplevet vold i hjemmet.

Eleverne har derudover opnået en holdningsændring i forhold til graden af accept overfor familievold (svarende til lille effekt ved Holdning 1). I den forbindelse viser analyserne, at pigerne har opnået en signifikant større holdningsændring, sammenlignet med drengene i undersøgelsen.

Endelig rapporteres om lille effekt ved målet Holdning 2. Det vil sige at eleverne, på baggrund af undervisningsforløbet, har opnået en holdningsændring i henhold til forskellige typer hjælperadfærd i tilfælde af vold i familien.

Resultaterne indikerer ingen tydelig sammenhæng imellem effekt og hhv. klassetrin og elevernes etnicitet.

Endeligt rapporterer langt hovedparten af eleverne, at de har fundet undervisningen spændende, at de har lært noget nyt under forløbet, samt at de har forstået indholdet af undervisningen.

KONKLUSION OG FORBEHOLD

Konkluderende viser resultaterne fra nærværende evaluering, at Krisecenter Odenses undervisningsforløb "Er du OK? Stop vold i din verden" formår at øge elevernes viden, samt ændre deres holdninger på en række udvalgte parametre. Endvidere beskriver langt hovedparten af eleverne, at de har været tilfredse med undervisningen.

Dette resultat er særdeles positivt; særligt i den betragtning, at materialet er ganske nyudviklet, og således ikke tidligere afprøvet. Overordnet må konkluderes, at undervisningsforløbet har stort potentiale.

Dog bør her også nævnes en række forbehold, der giver grund til at behandle evalueringens fund med forsigtighed. Videns- og holdningsmålene er udviklet til formålet, og der er således ikke tale om standardiserede mål. Derudover er evalueringen baseret på to dataindsamlinger indenfor en kort tidsperiode, og det er derfor usikkert, om den positive effekt vedbliver over tid. Endvidere kan der stilles spørgsmålstejn ved, om datamaterialet er repræsentativt, idet skoleklasserne der har deltaget i undervisningsprojektet ikke er tilfældigt. Det store sample i undersøgelsen betyder dog, at dette kun er en mindre begrænsning.

Afslutningsvist bør det anbefales, at dette nyudviklede undervisningsmateriale evalueres over en længere tidsperiode. Eksempelvis tre til seks måneder efter endt undervisningsforløb. En sådan strategi vil kunne bevidne om materialets effekt på længere sigt, samt muliggør en inkludering af målinger på reel adfærdsændring ift. eksempelvis elevernes hjælpeadfærd, ved tilfælde af vold i familien.